

GIRDIŠKĖ

PARENGĖ LORETA SUNGAILIENĖ

Danutės Mukienės ir Loretos Sungailienės nuotraukos

Girdiškė – viena gražiausių, jaukiausių Šilalės rajono gyvenviečių, kurios centre – įspūdinga, didžiulė raudonų plytų neogotikinė, kryžminio plano, dvibokštė, XX a. pr. užbaigta statyti Švč. Mergelės Marijos Snieginės bažnyčia.

Girdiškės miestelis įsikūręs lygumoje, netoli Šunijos upelio ištakų, prie kelio, vedančio į Upyną. Nuo čia iki Skaudvilės – 8 km, iki Bijotų – 4 km. Nuo Girdiškės pavažiavus 3 km į pietryčius – Požerio ežeras. 3 km į šiaurės vakarus nuo Girdiškės – vienas aukščiausių ir įdomiausių Žemaitijos kalvų – Gegužkalnis, virš jūros lygio pakilęs 191,2 metrų. Netoli šio kaimo laukuose dunkso Miegio kalnas. Paežerio kaimo laukuose – Karnagos senkapis. Anot padavimų, čia buvęs Karnagos (Ūkarnavos) miestas.

Šis miestelis, kaip reta kuris kitas, turi dvi kapines. Turistų dėmesį labiausiai traukia Girdiškės senosios kapinės, kuriose yra kelios kopyltėlės, lurdas, nemažai įdomių ir vertingų antkapinių paminklų.

Girdiškė pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose paminėta 1562 m. – apie ją randame įrašą Karšuvos valsčiaus inventoriuje.

1781–1782 m. kaime pastatyta pirmoji katalikų bažnyčia (iš pradžių veikė kopyčios teisėmis). Statyba rūpinosi Jonas Adomavičius.

1853 m. Girdiškėje veikė parapijinė mokykla, ją lankė 24 mokiniai.

Naujoji, iki mūsų dienų išlikusi ir gyvenvietę puošianti bažnyčia buvo pradėta statyti 1896 m., o konsekruota 1928 m. Joje žmonės pradėjo melstis jau 1912 m., dar tada, kai bažnyčia nebuvo užbaigta įrengti. Taip atsitiko dėl to, kad, kai 1909 m. gruodžio 31 d. senoji bažnyčia sudegė, pamaldos buvo perkeltos į kopyčią – iš lentų sukaltą laikiną pastatą, tačiau žmonės ten sunkiai tilpdavo, tad būtinai reikėjo glaustis erdvesnėje patalpoje, kad ir ne iki galo įrengtoje bažnyčioje. Jos statyba daugiausiai rūpinosi 1894 m. Girdiškėje ganytojo pareigas ėjęs kun. Juozapas Čerkeliauskas (gimė 1857 m. Pušalote, mirė 1926 m.), vidaus ir konkrečiai ąžuolinių altorių įranga – kunigai Kazimieras Gasčiūnas ir 30 metų Girdiškėje

Girdiškės Švč. Mergelės Marijos Snieginės bažnyčia ir vienas iš jos šoninių altorių, sukurtas kunigo Kazimiero Andriukaičio

ganytojo pareigas ėjęs Kazimieras Andriukaitis, kuriam senosiose kapinėse sovietmečiu pastatytas tais laikais išskirtinis paminklas – jame išlieti didžiuliai Gedimino stulpai. Bažnyčios šoninius altorius sukūrė tas pats kunigas Kazimieras Andriukaitis. Jie padaryti iš nužievintų ąžuolų kamienų ir šakų. Altoriaus nišose stovi šventųjų skulptūros.

Kunigas K. Andriukaitis kurį laiką yra vadovavęs ir Telšių kunigų seminarijos statybos darbams. Jis garsėjo ir kaip išradėjas. Buvo

(Nukelta į 12 p.)

Kalvomis, piliakalniiais išdabintos Bijotų–Girdiškės apylinkės

Jauki ir žalia Girdiškės gyvenvietė. Viršuje – Girdiškės parapijos namai; 2009 m. pagal autentišką XIX a. pavyzdį pastatytas koplytstulpis Girdiškės gyvenvietėje

(Atkelta iš 11 p.)

sukonstravęs mašiną grūdams kulti bei valyti, įrenginius durpėms kasti, kalkėms degti.

1853 m. kaime buvo mokykla, kurią lankė 24 mokiniai. Po 1863 m. ji reorganizuota į valdžios išlaikomą rusišką mokyklą.

Lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis draudimo metais kaimą draudžiama literatūra aprūpindavo knygnešiai Pranas Šimavičius ir Pranas Šimkevičius, kratos metu daug jos rasta pas Antaną Žukauską.

1910 m. kaime mokyklai buvo pastatytas naujas namas.

Nepriklausomos Lietuvos metais Girdiškė įėjo į Skaudvilės valsčiaus teritoriją.

1923 m. kaime gyveno 85 žmonės, 1959 m. – 100, 1970 m. – 216, 2001 m. – 224.

Girdiškės kavinė „Hortenzija“ papuošta tradicinėmis šioje gyvenvietėje nužievintomis medžio šakomis

Paslaptingos, Žemaičių krašto senovę menančios ir vis dar daug ką galinčios pasakyti Bijotų–Girdiškės apylinkės

2000 m., įamžinant Šventųjų metų atminimą, Girdiškėje pastatytas Švč. Mergelės Marijos paminklas; Lurdas Girdiškes senosiose kapinėse

Girdiškės Švč. Mergelės Marijos Snieginės bažnyčios šventoriaus vartai

1923 m. Girdiškėje veikė pradžios mokykla, paštas, dvi parduotuvės, pieno nugriebimo punktas.

Sovietmečiu Girdiškė buvo kolūkio centras, 1950–1963 m. – Girdiškės apylinkės centras, o nuo 1995 m. priklauso Bijotų seniūnijai.

1936 m. mūro tvora aptvertos Girdiškės kapinės. Tais metais Girdiškės parapijai priklausė 3 112 katalikai.

Girdiškės apylinkėse, 3 kilometrai į vakarus nuo miestelio, tyvuliuoja Požerio ežeras. Iš jo išteka kairysis Akmenos-Jūros intakas Ežerupis. Padavimuose sakoma, kad anksčiau dabartinėje ežero vietoje beržynai augę, lankos žaliavusios. Ežeras nusileidęs iš dangaus staiga kilusios audros metu.

Girdiškės miestelio centre, šalia bažnyčios, saugomų senosios architektūros pastatų likimas kol kas neišskus

Įpūdingos, piliakalnišios ir kalvomis nusėtos Girdiškės–Upynos apylinkės